

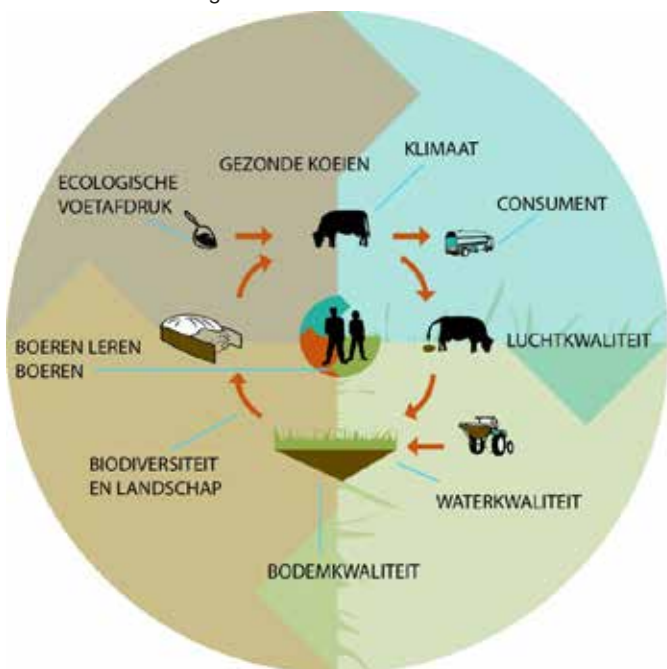
Vitaliteit in de kringloop van de melkveehouderij

Een aanvulling op de kringloop-efficiëntie

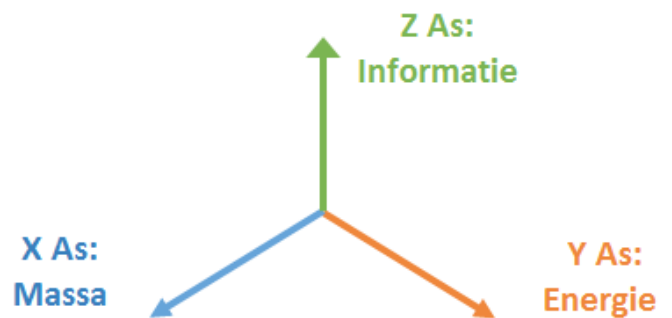
Er wordt veel gemeten en geregistreerd in de melkveehouderij. Melkproductie is een complex proces. Het is belangrijk om van een gezonde bodem, gezond gras en goede voeding te komen tot gezonde melk en goede mest. Steeds meer boeren worden zich bewust van het belang van een goede kringloop op hun bedrijf. Zie figuur 1. In de kringlooplandbouw stemt de boer het gebruik van kunstmest, krachtvoer en grondstoffen zorgvuldig af op de behoefte van de bodem en het gras en de kwaliteit van de melk en het vlees. Met als resultaat schoner grond- en oppervlaktewater en vruchtbaarder bodem. Goed voor het milieu.

De focus in deze kringloopbenadering ligt vooral op een efficiënte kringloop van voedingsstoffen. Dat is een waardevolle insteek en tegelijk een wat eenzijdige kijk op de werkelijkheid. In de moderne natuurkunde ziet men de werkelijkheid niet meer alleen als deeltjes met massa, zoals van

Figuur 1: Het boerenbedrijf als DE schakel tussen voedsel, natuur, milieu en samenleving

MEI concept Massa + Energie + Informatie

Figuur 2: Het MEI-concept

kilogrammen voedingsstof. Steeds meer wetenschappelijke publicaties spreken van een drieslag van Massa + Energie + Informatie, kortweg MEI¹. Hierbij vullen de componenten Energie en Informatie de component Massa aan. In figuur 2 is dit concept grafisch weergegeven.

Vitaliteit van bodem, melk en mest

In dit artikel wordt praktisch invulling gegeven aan de componenten Energie en Informatie. Op zes melkveebedrijven is de kringloop radiësthetisch doorgemeten door van elk element de vitaliteit te meten en de hoeveelheid informatie die een gezonde stofwisseling in de kringloop (ver)hindert. Afhankelijk van de benadering van de melkveehouder, de wijze van bemesting van het land en de kwaliteit van het voedsel van de koeien blijken grote verschillen te bestaan in vitaliteit van bodem, melk en mest. Dit artikel beoogt het bewustzijn hierover te vergroten.

Radiësthesie

Voor een energetische benadering van de melkveehouderij zijn inmiddels verschillende methoden ter beschikking. In dit artikel maken we gebruik van de radiësthesie, een methode voor het waarnemen en meten van subtiele straling.

Figuur 3: Boer met wichelroede

Deze straling kan gemeten worden met een Lecherantenne, een biotensor, een pendel of een wichelroede. Veel boeren zijn bekend met het feit dat vroeger, voordat de bouw van een boerderij startte, eerst met de wichelroede gemeten werd waar de waterput geslagen kon worden. Maar niet alleen 'aardstralen' en ondergrondse waterlopen stralen energie uit, alle materie heeft een zekere uitstraling. Deze straling bevat meetbare informatie over het product. Deze constatering lichten we nader toe in een volgend artikel.

De metingen in dit artikel zijn verricht door Frank Silvis met behulp van een pendel en een biometer, dit is een schaalverdeling met getalswaarden in de vorm van een gradenboog. Bij een ervaren radiësthesist zijn de metingen volledig reproduceerbaar met identieke uitkomsten bij hetzelfde monster. De radiësthesie is een oeroude ervaringswetenschap over de subtiel energetische dimensies van de werkelijkheid. Uitgangspunt is dat de wereld een buitenkant en een binnenkant heeft. De buitenkant is de objectief meetbare werkelijkheid en het terrein van de exacte natuurwetenschappen, dit is de wereld van deeltjes, mineralen, kilogrammen voedingsstof, kortom van Massa. De binnenkant omvat de energetische, mentale en geestelijke sferen, dit is de wereld van Energie en Informatie (MEI-concept, zie figuur 2).

Boviswaarde van voedsel en water

De radiësthesie is onder meer uitgebreid toegepast door de Franse arts André Bovis en zijn opvolger Simoneton². Zij hebben een meetsysteem ontwikkeld dat tot op de dag van vandaag gebruikt wordt. Bovis was verantwoordelijk voor de kwaliteit van het eten van de Franse soldaten tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. Hij merkte op dat alle levensmiddelen en ook water een bepaalde uitstraling vertonen,

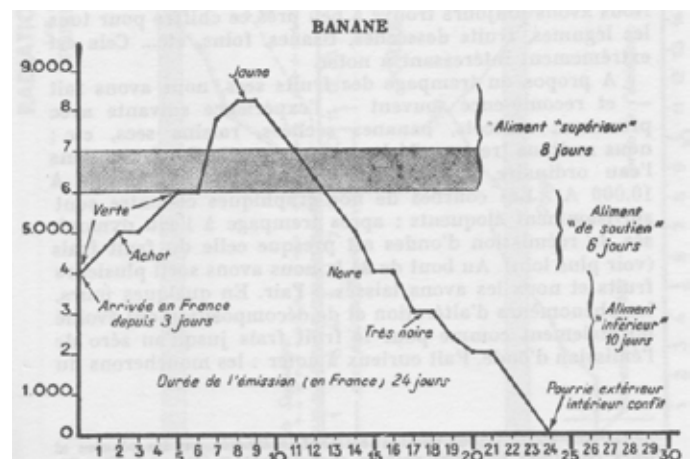

Figuur 4: André Bovis

de energetische kant van de massa. Hij pendelde de energetische kwaliteit van alle groenten en fruit, en drukte zijn metingen uit in een schaal van golflengten (in de eenheid Ångström). Zijn opvolger Simoneton meende dat het een andere eenheid nodig had en gaf zijn metingen de naam van zijn leermeester Bovis.

Bovis kon, op basis van zijn talrijke metingen, groenten en fruit indelen als superieur voedsel, voedsel als vulling, voedsel waar je ziek van wordt en tenslotte dood voedsel. Bovis had namelijk voor veel groenten en fruit het verloop van de (uit)straling in de tijd aangegeven. Zie figuur 5. Zo kon hij direct na een meting precies zeggen hoeveel dagen dit voedsel nog voedzaam was. Deze classificatie biedt een indicatie voor het geleidelijke verlies van vitaliteit van het voedsel, een nuttige indicatie in aanvulling op de gemeten gehalten aan voedingsstoffen.

Figuur 5: Verloop Boviswaarde banaan in 24 dagen

Boviswaarde van voedsel voor mensen	Voedsel kwaliteit
< 3.000	Ziekmakend
3.000 - 6.500	Niet gezond
6.500 - 7.000	Neutraal
7.000 - 15.000	Gezond
> 15.000	Zeer gezond

Tabel 1: karakterisering Boviswaarden

Op internet wordt veelal de volgende karakterisering voor Boviswaarden aangehouden als het om voedsel voor de mens gaat (tabel 1).

Hoe hoger de Boviswaarde van een product, hoe beter de energetische kwaliteit, hoe meer voeding het geeft en hoe gezonder het is voor mens, dier, plant en bodemleven.

Ook de landbouwsector kan deze indicator gebruiken voor de vitaliteit van de voedingsmiddelen, zoals melk en kaas, maar ook van voeding voor de bodem, de plant en de koe, dus voor alle elementen in de kringloop van de melkveehouderij.

Negatieve informatie

Naast het meten van deze energetische kwaliteit van voedsel blijkt het van belang om meer inzicht te krijgen in elementen die de stofwisselingsprocessen kunnen verstoren. Frank Silvis

noemt dat 'negatieve informatie'. Er zijn veel onderzoekers die aangetoond hebben dat water informatie kan opslaan. Heel bekend zijn bijvoorbeeld de ijskristalfoto's die Emoto van veel verschillende soorten water heeft gemaakt. Emoto ontdekte dat naarmate water zuiverder is of blootgesteld wordt aan positieve informatie – tekst, muziek, gedachten of intentie – het ijskristal ervan harmonieuzer uitziet^{3,4}. Vervuild water of water dat bewust wordt blootgesteld aan negatieve informatie laat vervormde of helemaal geen ijskristallen zien. Emoto krijgt kritiek omdat hij de mooiste foto's kiest, maar hij is niet de enige die constateert dat water op een bepaalde manier informatie draagt.

Ook onderzoekers als Lauterwasser⁵, Schauburger^{6,7,8}, Grander⁹, Benveniste¹⁰, Montagnier^{11,12} en vele anderen hebben laten zien dat water een buitengewone stof is en dat ze informatie opneemt uit de omgeving. Dit geldt voor alle onderdelen in de natuur waar water in voorkomt. Dus ook de grond, het gras, de koeienvlaai, de melk, etc. In feite geldt het voor alle materie, want alle materie straalt en straling bevat ook een informatie-component¹³. Deze informatie kan positief zijn (versterkt levensprocessen), dus bijvoorbeeld een hogere Boviswaarde), maar ook negatief (hindert levensprocessen).

Voor koeien	Voor mensen	Voedingsmiddelen
≤ 2,5	≤ 1,25	Neutraal voor stofwisseling
> 2,5	> 1,25	Negatieve invloed op de stofwisseling

Tabel 2: karakterisering van de parameter 'negatieve informatie'

Een hoge Boviswaarde alleen zegt dus niet alles over de vitaliteit van een levensmiddel of van mest. Om deze redenen voegt Frank Silvis een indicator voor "negatieve informatie" toe, die hij uitdrukt op een schaal van 0 – 10.

Hoe lager de negatieve informatie in een product, hoe minder vervuiling daarin aanwezig is en hoe beter dat element zijn functie in de stofwisseling in de kringloop kan uitoefenen. Dus hoe dichter de waarde van de negatieve informatie bij 0 ligt, hoe gezonder het voor de kringloop is. Evenals het meten van de Boviswaarde, wordt de negatieve informatie van een product gemeten met behulp van een pendel en een biometer. Radiësthetisch is de volgende karakterisering bepaald (tabel 2).

Bemestingsproeven VBBM

Het idee om de kringloop in de melkveehouderij energetisch te benaderen ontstond in augustus 2017 toen de Vereniging tot Behoud van Boer en Milieu (VBBM) een bemestingsproef liet uitvoeren door Peter Vanhoof en Wigle Vriesinga. Deze proef werd uitgevoerd bij twee melkveehouders: een VBBM-lid die bewust bezig is met de landbouwingloop, zijn weide bovengronds bemest, zijn gras niet maait en zijn koeien in het land heeft staan (melkveehouder D in de volgende paragraaf).

De proef werd tegelijkertijd ook uitgevoerd bij een melkveehouder, die gangbaar boert, werkt met zodenbemesting en zijn koeien op stal heeft staan (melkveehouder A in de volgende paragraaf). Frank Silvis heeft op de monsters van deze proef op 28 augustus energetische metingen uitgevoerd alvorens Peter Vanhoof zijn bio-elektronische metingen heeft verricht. De uitkomsten van de bemestingsproeven en de presentaties van de VBBM-dag op 8 september 2017 zijn terug te vinden op www.devbbm.nl. Voor dit artikel is het interessant te melden dat de Boviswaarde van de toplaag van 15 cm dikte toenam bij het opbrengen van de bedrijfseigen mest van het VBBM-lid: van gemiddeld 8.730 naar 8.940 Bovis.

Figuur 6: bovengronds mest uitrijden tijdens bemestingsproef 28 augustus 2017

Bij de melkveehouder die volgens de gangbare methode boert nam, bij een mestinjectie van 15 m³/ha, de Boviswaarde in de toplaag van 15 cm in de injectievoor af van 1.940 naar 1.160. Bij een mestinjectie van 25 m³/ha nam de Boviswaarde in de toplaag van 15 cm af van 2.150 naar 400 Bovis. Daarnaast bleek uit de metingen dat de energetische kwaliteit uitgedrukt in Boviswaarde van alle gemeten onderdelen, te weten de grond, het gras, het kuilvoer, het drinkwater, de melk, de drijfmest en de rectale mest, van het VBBM-lid die biologisch boert op een substantieel hoger en volgens de Bovis-karakterisering op een gezonder niveau ligt, dan van de melkveehouder die de gangbare werkmethode hanteert.

Vitaliteit in de melkveehouderij: zes melkveehouderijen radiësthetisch gemeten

Om de metingen van deze bemestingsproef in perspectief te plaatsen, zijn daarnaast twee andere gangbare (in de tabel B en C) en twee andere biologische bedrijven doorgemeten (in de tabel E en F). Van deze zes melkveehouderijen zijn enkele kenmerken weergegeven in tabel 3.

Melkveehouderij F, in de tabel aangeduid met biologisch plus, beschikt over Jersey koeien. Vanaf 2004 worden de dieren niet meer onthoort en wordt geheel antibioticavrij gewerkt. Van de melk wordt de bekende Remeker kaas gemaakt. De kruidenrijke grasklaverweiden waar de dieren op grazen, worden verrijkt met vaste stromest uit de potstal, die speciaal ontworpen is voor gehoornde dieren. Deze koeien krijgen geen krachtvoer, in tegenstelling tot de andere vijf melkveehouders die dat wel aan hun koeien voeren.

Type melkveehouderij	Soort land	Locatie	Wijze van bemesten	Aantal koeien	
A	Gangbaar	onbeweid	(Ov)	Zodenbemesting 50 m ³ /ha in twee/drie giften	200
B	Gangbaar	beweid	(Ov)	Zodenbemesting 50 m ³ /ha in twee/drie giften	160
C	Gangbaar	beweid	(Ov)	Sleepvoetbemesting 50 m ³ /ha in twee of drie giften	70
D	Biologisch	beweid	Broekland (Ov)	bovengrondse bemesting van drijfmest 15m ³ /ha in één gift	100
E	Biologisch	beweid	Boelenslaan (Fr)	bovengrondse bemesting van drijfmest; 35 m ³ /ha in twee of drie giften	70
F	Biologisch plus	beweid	Lunteren (Gld)	bovengrondse bemesting van één gift vaste stromest in de winter van 9 m ³ /ha	90

Tabel 3: Typering van de zes melkveehouderijen waar de Energie- en Informatie-metingen zijn verricht

Radiësthetische metingen zijn uitgevoerd op monsters van

- de grond, zowel de toplaag van 15 cm als de laag tussen 45 en 50 cm;
- het gras; het kuilvoer; het krachtvoer;
- het drinkwater in de stal en op de weide; de melk;
- de koeienvlaai; de rectale mest; de drijfmest;
- en bij melkveehouder F als enige ook de vaste stromest.

In dit artikel zijn twee metingen gerapporteerd, als eerste de Boviswaarde (Energy) en als tweede de 'negatieve informatie' (Information). De Boviswaarde geeft een indruk van de levensenergie in het product. Hoe hoger de Boviswaarde hoe gezonder en vitaler het product. Zie figuur 7.

Voor typering melkveehouders zie tabel 3

Figuur 7: Boviswaarden van de kringloop in de melkveehouderij

Wat valt op in metingen van deze Boviswaarden?

1. De grond- en graskwaliteit van A en B (beide zodenbemesting) zijn erg laag (1.960 à 3.480 Bovis).

Bij sleepvoetbemesting van C is deze kwaliteit aanmerkelijk beter (8.380 à 9.300); bijna zo goed als bij beide biologische melkveehouderijen D en E (8.730 à 10.300 Bovis) waar alleen bovengronds de drijfmest wordt uitgereden. De hoogste waarde treedt op bij F, daar heeft het gras van vijf weides een gemiddelde Boviswaarde van 12.260.

2. De drinkwaterkwaliteit van de koeien van melkveehouder A is opvallend laag.

Melkveehouder D gebruikt grondwater en een vitaliser voor zowel het water in de stal als op de weide. Dat is terug te zien in de hogere Boviswaarden van 14.200 en 13.300 Bovis. Melkveehouder F gebruikt drinkwater en een vitaliser voor het water van de koeien in de stal (29.600 Bovis). In de weide gebruikt hij het water uit de Lunterse beek waar de kwaliteit (3.750 Bovis) te wensen overlaat. Het plan is om hier het (veel zuiverder) diepe grondwater voor te gaan gebruiken; de put was al eerder in gebruik geweest. De overige melkveehouders gebruiken grondwater voor de koeien.

3. Het kuilvoer van A en B heeft een lage Boviswaarde.

Wel beter dan het eigen gras, maar relatief laag volgens tabel 1. Van melkveehouder D is de Boviswaarde het hoogst: 12.700. Hier is 1000 kg kuilvoer verrijkt met 6 kg koolstof (impact poeder) en 1 liter seacrop, dat is geconcentreerd zeewater met een verminderde hoeveelheid natrium en extra magnesium en alle levende micro-organismen die in zee voorkomen. Hier dient nog vermeld te worden dat alleen de grotere gangbare melkveehouderijen A en B ook mais en soja aan de koeien voeren. Gemiddelde Boviswaarde van het gebruikte mais bedraagt 3.300 en van soja 1.655 Bovis. Deze waarden zijn niet in de figuur weergegeven.

4. **Krachtvoer.** De Boviswaarden van krachtvoer doen hun naam geen eer aan. Melkveehouder C heeft de hoogste Boviswaarde (7.000 Bovis). Hij laat krachtvoer op maat voor zijn koeien maken. De andere krachtvoeren blijven in kwaliteit achter (4.200 à 5.000 Bovis). Melkveehouder F gebruikt bewust geen krachtvoer, omdat het een bewerkt product is en omdat het geen 100% pensproduct is.

Hij gebruikt als bijvoeding buster (19.800 Bovis), een mengsel van kruiden. Ook gebruikt hij keltisch zeezout (18.900 Bovis) voor de natuurlijke mineralen aanvulling. Daarnaast nog een granencombinatie (14.300 Bovis).

5. Melk. De melkveehouders A, B en C vallen qua Boviswaarde in het lage en middengebied van tabel 1.

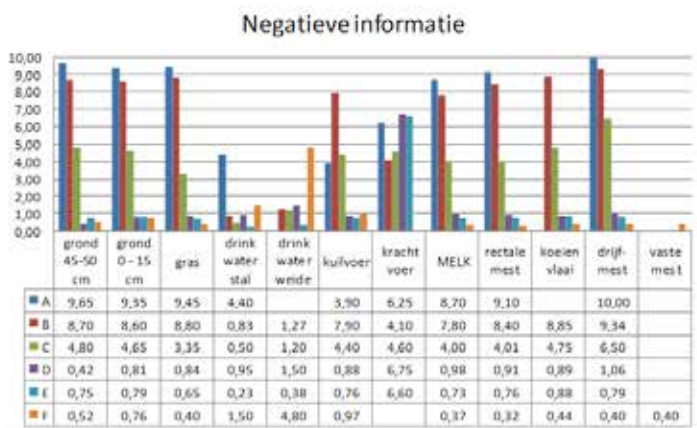
De biologische melkveehouders D, E en F in het hoge gebied. Met als uitblinker de melk van F met een Boviswaarde van 27.100. Van deze melk wordt wei (29.400 Bovis), ghee (35.500 Bovis) en Remekerkaas gemaakt (38.200 à 40.600 Bovis). Deze producten laten een uitzonderlijk hoge vitaliteit zien. De Remekerkazen zijn al diverse keren onderscheiden vanwege de heerlijke smaak en hoge kwaliteit; en dit feit wijst erop dat we met de Boviswaarde een interessante indicator voor voedselkwaliteit te pakken hebben.

6. Mest. De drijfmest van A (-4.100 Bovis) en B (880 Bovis) scoren heel erg laag.

Als de bedrijfseigen mest met zodenbemesting op het land van A wordt gebracht, daalt de Boviswaarde van de grasmat en de toplaag ter plaatse van de injectievoer aanzienlijk (zie de paragraaf over de bemestingsproef). De drijfmest van C is deels van derden. Van de biologische melkveehouders D en E zijn de Boviswaarden van de drijfmest iets minder dan de toplaag, maar de koeienvlaaien iets hoger dan de toplaag. Bij bovengrondse bemesting bij melkveehouder D met deze mest daalt de kwaliteit van de toplaag niet (zie de paragraaf over de bemestingsproef).

7. De mestkwaliteit van F steekt met kop en schouders boven de andere melkveehouders uit.

Als enige melkveehouder wordt hier vaste stromest benut. Deze heeft een duidelijk hogere levenskracht (20.400 Bovis) dan het gras en de toplaag; deze bemesting ondersteunt en versterkt het land en het bodemleven. De tweede grootheid, de "negatieve informatie", is gemeten op een schaal van 0 tot 10. In figuur 8 zijn van dezelfde elementen de meetwaarden weergegeven van de 'negatieve informatie'. Hoe lager de negatieve informatie in een product, hoe minder vervuiling daarin opgestapeld aanwezig is en hoe beter dat element zijn functie in de levenscyclus kan uitoefenen. Dus hoe dichter deze waarde bij 0 ligt, hoe gezonder het voor de kringloop is.

Figuur 8: Negatieve informatie in de kringloop van de melkveehouderij

Wat valt op in deze metingen van de negatieve informatie?

- 1. De grond- en graskwaliteit van de zodenbemestings-bedrijven A en B bevatten substantieel zeer hoge negatieve informatieresten (8,60 tot 9,65).** Dit is ongunstig voor het optimaliseren van de kringloop. Melkveehouder C neemt een tussenpositie in (3,35 à 4,80). Bij de drie biologische melkveehouders is de negatieve informatie gunstig laag (0,42 à 0,84). Voor typering melkveehouders zie tabel 3.
- 2. Drinkwaterkwaliteit.** Het drinkwater van A heeft hier de grootste negatieve informatie in de stal (4,40) en bij F is dit in de weide 4,80 door het verontreinigde water uit de Lunterse beek. Het diepere grondwater heeft in het algemeen een goede energetische kwaliteit, zowel wat Bovis-waarde betreft als negatieve informatie.

- 3. Kuilvoer.** Het kuilvoer van de drie niet biologische bedrijven heeft een aanzienlijk hogere negatieve informatie dan de drie biologische bedrijven. Gemiddeld 5,4 tegenover 0,87. Hier dient nog vermeld te worden dat de grotere melkveehouderijen A en B ook mais en soja aan de koeien voeren. Gemiddelde negatieve informatie van de gemeten mais bedraagt 7,4 en van soja zelfs 9,4.
- 4. Krachtvoer.** Alle krachtvoeren blijken een hoge negatieve informatie te hebben. Melkveehouder B scoort hier het laagst met 4,10 en D het hoogst met 6,75.
- 5. Melk.** Hier zien we net als bij de grond- en graskwaliteit een driedeling in de kwaliteit. De gangbare melkveehouderijen met zodenbemesting hebben de hoogste negatieve informatie (8,70 en 7,80), de biologische bedrijven met bovengrondse bemesting hebben de laagste waarden (resp. 0,98, 0,73 en 0,37); de melkveehouder met sleepvoetbemesting zit hier tussenin met de waarde 4,0.
- 6. Mest.** Een zeer hoge negatieve informatie bij melkveehouders A en B (tussen 8,40 en 10) met zodenbemesting. Een tussenwaarde bij C (4,0 tot 6,5) en zeer lage negatieve informatie in de mest van de drie biologische melkveehouderijen (0,32 tot 1,06).

Conclusies over de vitaliteit in de kringloop van de melkveehouderij

- 1. Bij de gangbare werkwijze melkveehouders A en B met zodenbemesting, en met gebruik van gewasbescherming, antibiotica en kunstmest, is de vitaliteit in bodem, gras, kuilvoer, melk en mest het laagst, in het onderste deel van de Bovis-karakterisering van tabel 1.** Tegelijkertijd is de hoeveelheid negatieve informatie in deze onderdelen het hoogst. Het functioneren van de kringloop is hier vervuild en allesbehalve vitaal. Bij melkveehouder A (koeien hele jaar op stal) is de kringloop qua negatieve informatie nog hoger en qua Bovis-waarde nog lager dan bij melkveehouder B (weilanden beweide).
- 2. Van melkveehouder C, die sleepvoetbemesting toepast, bevindt de vitaliteit zich binnen de kringloop op een hoger niveau, namelijk in het midden (melk en drijfmest) en het hogere deel van de Bovis-karakterisering (grond, gras, kuilvoer, water en mest) van tabel 1.** De negatieve informatie is hier duidelijk lager dan bij de gangbare werkwijze. Deze melkveehouder maakt incidenteel gebruik van gewasbescherming, antibiotica en kunstmest.

3. Bij beide biologische melkveehouders D en E met bovengronds uitrijden van drijfmest bevindt de hele kringloop zich op een gezond, vitaal niveau. Alleen het krachtvoer valt hier uit de toon met een relatief lage Boviswaarde en relatief hoge negatieve informatie.

4. Bij biologische melkveehouder F met incidenteel bovengronds uitrijden van vaste mest is de vitaliteit in de hele kringloop het hoogst van bodem tot melk: hier zijn de hoogste Boviswaarden gemeten en de laagste hoeveelheden negatieve informatie. De kwaliteit van de melk en mest zijn uitzonderlijk hoog en ook de wei, de ghee en de Remekerkazen hebben een zeldzaam hoge kwaliteit en uitstekende smaak. Melk en kaas en vlees zijn de belangrijkste schakels tussen het boerenbedrijf en de humane gezondheid. Hoge Boviswaarden (Energie) en lage negatieve informatie (Informatie) van ons voedsel lijken dus een belangrijke aanvulling te zijn op de klassieke manier om de kwaliteit van voedsel enkel in hoeveelheden mineralen en vitamines uit te drukken (Massa).

Literatuur

1. Stuart A. Umpleby, Physical Relationships among Matter, Energy and Information. *Systems Research and Behavioral Science*, vol 24, no 3, pp 369-372. 2007.
2. André Simoneton, *Radiations des Aliments*, 1990.
3. Masaru Emoto, *De boodschap van water. De wonderre wereld van waterkristallen*, 2005.
4. Masaru Emoto, *De geneeskracht van water, 21 wetenschappers en schrijvers over Emoto's ontdekkingen*, 2008.
5. Alexander Lauterwasser, *Water Sound Images, The Creative Music of the Universe*, 2006.
6. Alick Bartholomew, *Hidden Nature, The Startling Insights of Viktor Schauberger*, 2003.
7. Jane Cobbald, *Viktor Schauberger, Een leven lang leren van de natuur*, 2008.
8. Reinout Guépin, *Eenoog in het land van de blinden, de herontdekking van aether. Naar het leven van Viktor Schauberger*, 2010.
9. Hans Kronberger & Siegbert Lattacher, *De Ontdekking van het Waterraadsel*, van Viktor Schauberger tot Johann Grandner, 1998
10. Davenas, E. et al (waaronder J. Benveniste) Human basophil degranulation triggered by very dilute antiserum against IgE. *Nature* 1988, 333: 816-818.
11. Luc Montagnier et al, DNA waves and water, *Journal of Physics*, 2011. *J. Phys: Conf.Ser.*Vol. 306 012007.
12. Water memory. Documentary of 2014 about Nobel Prize laureate Luc Montagnier: <https://www.youtube.com/watch?v=R8VyUsVOic0>
13. Henri van Praag, *Informatie en Energie*, 1970.